

CAROLI SIGONII

DE REPVB=

LICA HEBRAEORVM

LIBER SEXTVS.

Qui de Consilijs, & Iudicijs inscribitur.

De Ciuitate. CAP. I.

MAXIMA, ac difficilima huius disputationis parte perfecta, id est religione satis, vt indicare possumus, perpolitata, tempus est ad reliquam aggredi. sequitur enim, vt de Ciuitate, id est, de ratione administrandæ à ciuibus reipub differatur. Neque enim cum M. Varrone, eruditissimo quondam viro, sentimus, qui de rebus diuinis, humanisque disputaturus, ab humanis propterea se ordiri testatus est, quod prius ciuitates extitissent, deinde religionem instituisent. cum potius contrà sit, atque ille putauit. Vera enim, vt S. inquit Augustinus, religio non à terrena aliqua ciuitate instituta est, sed planè cœlestem ipsam instituit ciuita-

X s

uita-

uitatem.eam verò inspirat, ac docet verus largitor vitæ æternæ Deus, quem Varro cū suis æqualibus ignorauit. Ciuitatem ergo post religionem exposituri, vniuersam tractationem in tres partes diuidimus, Consilia Iudicia, & Magistratus. Sic enim in ijs quoque libris fecimus, quos de repub. Atheniensium composuimus. Qua in re hanc potissimum rationem, consiliumque sequuti sumus, Omnis ciuilis societas, vt inquit in Politicis Aristoteles, Vtilis, ac Iusti communione conciliatur. Harum enim duarum rerum soli homines notionem adepti sunt, quòd soli etiam sermonis competes facti sint, quo illa inter se, re postulante, communicarent. Vtilitatem autem Consilia, æquitatem Iudicia perscrutantur. Quoniam autem hæc cœtus quidam siue Consultorum, siue Iudicum sunt, propterea ducere, ac principe aliquo egerunt, qui eos cōuocaret, atque ad eos, quæ essent de vtilitate & iure discutienda, referret. Neq; enim multitudo regi sine capite aliquo potest. Qui verò aut Cōsilijs, aut Iudicijs præfuerunt, Magistratus appellati sunt. Quamobrè duobus sequentibus libris ita ciuilem hanc Hebræorum reip. administrationē persequemur, vt hæc tria præcipuè, Consilia, inquam, Iudicia, & Magistratus, edifferamus.

De

De Consilijs. CAP II.

Consilia ergo appello cœtus illos, qui ea præcipuè statuerunt, quæ statum reip. vniuersæ continuerunt, vt bellum, pacem, annonam, fines, legum institutionem, magistratum creationem, & qui generis eiusmodi sunt. quod est nihil aliud, quam de singulari vtili disceptare, quod comprehendere lege non potuit. Hæc verò Consilia, vt in ceteris Rebus publicis, sic in ipsa etiam Iudæica, duo extiterunt, aut enim promiscue ab omnibus, aut seorsum à paucis, ijsque natu grandioribus inita sunt, & quidem, si ab vniuersis, Concionem, si à parte, Senatum appellauerunt. Atq; hoc etiam sensisse Dauid in Psalmis videtur. Etenim de laudibus Dei in omnibus, & ab omnibus cœtibus celebrâdis agens & concionis, & Senatus mentionē poëtice fecit. vt cum inquit: *Confitebor tibi domine in toto corde meo. in Consilio iustorum, & Congregatione.* Et alibi: *Exalient eum in Ecclesia plebis, & in Cathedra seniorum laudent. eum* Item: *Odiui Ecclesiam malignantium, cum impijs non sedebo.* Pro concione enim dixit congregationem, græcè συναγωγὴν, & Ecclesiam, pro senatu Consilium, seu βουλὴν, & Cathedram seniorum, tertium etiam adiun-

iuncturus, si usus suæ, quam intuebatur, reipub. permisisset.

De Concione. CAP, III.

POPVLI porrò Concio in sacris libris duabus vocibus Græcis plerunque est explicata, synagoga, & ecclesia, ut ex locis quoque modo prolatis cognoscitur. Neque enim adhuc erat illa inter synagogam, & ecclesiam differentia, quæ post traditum à Christo euangelium intercessit. Ut autem tres, quemadmodum ab initio dixi, Hebræorum quasi respublicæ fuerunt, totius populi, singularum tribuum, & singularum in quaq; tribu ciuitatum, sic tres quoq; populi Conciones exiterunt. vna, in quam omnes tribus Israel conuenerunt, altera, in quâ omnes vnus tribus familiæ, tertia, in quam vniuersi cuiusque ciuitatis viri, de quibus sigillatim, quod nobis compertum sit, exponemus.

Vniuersi igitur populi Concio à DEO est instituta. Huius rei illa testimonio sunt, quòd is sæpè Moysen in Exodo alloquens, dixit *Loquere filijs Israël. Loquere ad vniuersum cœtum Israël.* & quòd populus respòdit: *Que locutus est Dominus, faciemus, & obedientes erimus.* Quinetiam cū Deus omnia Mandata, Præcepta, Iustificaciones, Iudicia. & Teftimo.

stimonia sua exponi iussit omnibus filiis Israel, sanè popularem hanc, de qua agimus, Concionem instituit. Vnde illa sunt Exodi xxxv. *Congregata omni turba filiorum Israël.* & Numerorum xxvij. *Iosue stabit coram Eleazar sacerdote, & omni multitudine, & dabit ei præcepta cunctis videntibus, & partem glorie sue, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israël,* & Deuteronom. *Dedit mibi Dominus duas tabulas lapideas, quando concio populi congregata est.*

Hanc autem vniuersi populi concionem nemo conuocare potuit, nisi qui summo cum imperio fuit, vt Duces, Iudices, Reges & Principes. De duce elicitur ex xxij. Iosue: *Vocauit Iosue omnem Israël, Seniores, Principes, Iudices, & Magistros eorum.* Et sequenti: *Congregauit Iosue omnes tribus Israël in Sichem, & vocauit Seniores, ac Principes, & Iudices, ac Magistros.* De Iudice ex vij. primi Regum: *Dixit Samuel Iudex, congregate omnem Israël in Masphat.* De Rege ex xij. secundi: *Congregauit Dauid rex omnem populum.* & xv. secundi Paralipom. *Congregauit omnem Israël in Hierusalem.* Inde post decem tribuum diuortium xi. tertij: *Venit Roboam rex in Hierusalem, & conuocauit vniuersam domum Iuda, & Benjamin.* Demum de Principe disertè expressum est in decreto, quo

to, quo Simon Princeps factus est, primò Maccabæorum. vbi dicitur. *Ut nemini aduocare populum liceat. sine ipso.*

Itaque de ratione etiam conuocandi populi scriptum fuit in lege, vt cum populus acciretur, vario tubæ occentu aduocaretur: *Fac tibi, (inquit Deus Numerorum x.) duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinem, quando mouenda sunt castra. cumque increpaueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium Tabernaculi fœderis. si semel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Israël, si autem prolixior ac concisior clangor increpauerit, monebunt castra primi, qui sunt ad orientalem plagam. in secundo autem sonitu, & pari vlulatu tube leuabunt tentoria, qui habitant ad meridiem. Quando autem congregandus est populus simplex tubarum clangor erit, & non concisus vlulabunt, filij Aaron clangent tubis.*

Conuenire autem consuevit populus tribus de causis ad audiendum, ad orandum, & ad agendum. Ad audiendum, vt cum à principio conuenit ad audienda mandata DEI. vt Deuteronomij iiii: *Congrega ad me populum, vt audiant sermones meos.* Quare scriptum est primo Paralip. xxix. *Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam.*

Vbi verò ad orandum conuenit, maxime in oppido Iudæ nomine Maspha conuenire solitus fuit. vt xi. Iudicum: *Iephte locutus est omnes sermones suos coram Domino in Maspha.* Et primo Maccabæorum tertio: *Et congregati sunt, & venerunt in Maspha contra Hierusalem, qui locus orationis erat in Maspha ante in Israël, & ieiunârunt illa die, & induerunt se cilicijs, & cinerem imposuerunt capiti suo, & disciderunt vestimenta sua.* Rectè, sic enim dixerat Samuel primo Regum septimo: *Congregate vniuersum Israël in Maspha, ut orem pro vobis Dominum.* Quoniam autem in Maspha neque Tabernaculum, neque Arca tñ fuit, sed in Silo, quia vt scriptum est Iudicum xx. *discedentes è Maspha, venerunt ad domum Domini in Silo, & in conspectu eius sedentes flere cœperunt,* sequitur, vt altare aliquod ibi statutum sit, quemadmodum in Excelsis erat, cuius caussa ad Dominum venisse dicantur, cum eò orationis causa venerunt. Sic enim sequenti quoque capite dixit: *Et perrexit omnis populus in Galgala, & immolauerunt ibi victimas pacificas coram Domino.* Cum tamè in Galgalis tabernaculum tum non esset. Et xv. *Et in frustra concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis:* nam etiam in Ramatha Samuel altare cõstruxit. septimo primo Regum.

Ad

Ad agendum autem conuenerunt duabus de causis, vna creandi Iudicis, Regis, & Principis, altera iubendi, aut gerendi belli. De Iudice creando scriptum est Iudicum viij. *Populus ad Gedeonem dixit: Impera nobis.* De rege primo Regum decimo. *Conuocauit Samuel populum ad Dominum in Masphat, & ait ad filios Israël: Hec dicit Dominus Deus Israël. Ego eduxi Israël de Aegypto, vos autem proiecistis Deum vestrum, & dixistis, Regem constituere super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras, & familias.* & post: *Et statim misit populus, qui Saulem, domi absconditum conuenirent, atque eo Masphat ad ducto clamauit: Vinat Rex.* De principe verò sic secundo primi Maccabæorum: *Nunc te hodie elegimus esse pro Iuda nobis in Principem.*

Conuenere autem etiam in Masphat belli causa primum contra Ammonitas, deinde contra Beniamitas, tum aduersus Philistæos. De Ammonitis x. Iudicum: *Filij Israël congregati contra Ammonitas in Maspha castrametati sunt.* De Beniamitis è Gabaa xx. *Viri Israël, quasi vir vnus de Dan vsque Bersabee, & terra Galaad congregati sunt, ad Dominum in Maspha. omnesq; anguli populorum, & cunctæ tribus Israël in ecclesiam populi DEI conuenerunt quadraginta milia pedum pugnantium.*

natorum, ad quos *Leuita* dixit: *Adestis omnes filij Israël, decernite quod facere debeatis. stansq; omnis populus, quasi vnus sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisque intrabit domum, sed contra Gabaa in commune faciemus. Et sequenti de eadem re. Iurarunt filij Israël in Maspha. Nullus nostrum dabit filijs Benjamin de filiabus suis uxorem. & post: Quis est de vniuersis tribubus Israël, qui non ascendit ad Dominum in Maspha? De Philistæis verò dixit Samuel primo Regum septimo: Congregate vniuersum Israël in Maspha, ut orem pro vobis dominum, & conuenerunt in Maspha, hauseruntq; aqua, & effuderunt in conspectu Domini, & ieiunauerunt in die illa, & dixerunt illi: Peccauimus domino. Iudicauitq; Samuel filios Israël in Masphat, & egressi filij Israël de Masphat, persecuti sunt Philistæos. Haetenus de populo tribuum vniuerso.*

De populo verò singularum tribuum, verisimile admodum videtur, cum singularibus principes suos habuerint, ipsas ex eorum auctoritate conuenisse, consulta se, iudicia fecisse, & bella gessisse. Atque aliarum quidem rerum post vestigia indagabimus, vbi de Principibus tribuum differemus. Belli autem gesti duo hæc monumenta habemus. *Iosue xix. Danita proprium bel-*

lum gesserunt contra *Lesem urbem, eamq; cepervunt.* Inde *Effraimitæ* aduersus *Iephthe* Iudicem ita egerunt, Iudicum xij. *Ecce in Effraim orta est seditio. nam transeuntes contra Aquilonem dixerunt ad Iephthe. Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluit, ut pergemus tecum? Quibus ille. Quid commerui, ut aduersus me consurgatis in prælium? Vocatis itaq; ad se cunctis viris Galaad, pugnavit contra Effraim.*

Fuisse præterea in singulis ciuitatibus populum aliquem, qui corpus eius ciuitatis confecerit, ex eo colligi potest, quod in iisdem fuere quoque magistratus, quos Ciuitatum Principes appellarunt, qui ei populo præfuerunt. Populi certè Hierosolymitani illustis est mentio, ut xxx. primi Paralipomenon: *Inito consilio regis, & principum, & vniuersa synagoga Hierusalem, decreuerunt, & mox: Decreuit rex, & Princeps, & tota Ecclesia in Hierusalem, ut facerent Pascha, at viij. tertij Regum: Stetit Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesie Israël.* Quibus ex locis apparet, alium esse populum Hierosolymitanum, alium Israeliticum, siue Iudaicū. Quoniam verò resp. Hebræorum omninò popularis non fuit, verum aut optimatum, aut regia, ut supra dictum est, propterea populus haud magnas admodum in illa opes habu-

habuit, cum in aristocratia Senatus, in regno Rex præualuerit. Quod si quid neruorum, aut maiestatis in populo fuit, maximè post deletum Babylonico exilio regnum id fuit, tum cum populus Assamoneos Principes sibi asciuit, & rempub. Græco more constituit. Nam primo secundi Maccabæorum scriptum est, literas publicè missas esse, cum hoc indice: *Populus qui est Hierosolymis, & Senatus, & Indas Aristobulo magistro Ptolemæi regis salutem.* & xiiij. *Simoni pontifici, & Senioribus, & cuncto populo.* & lib. xx. Iosephi: *Claudius Caesar Principibus, Senatui, Populo, gentiq; Iudæorum.* quasi verò populus partem aliquã reip. haberet. Item: *Pharisei steterunt cum populo contra Regem.* & apud Ciceron. pro Flacco: *Multitudinem Iudæorum flagrantem nonnunquam in concionibus pro rep. contemnere, grauitatis summe fuit.* Quinetiam quantas turbas populus Hierosolymitanus in iudicio Christi concitatus conciuerit, notum est.

Ex quo apparet, non solum, dum Iudæa regibus suis obtemperauit, sed etiam cum populo, atque Imperatori Romano paruit, iuris aliquid populari concioni fuisse, perinde atque in cæteris etiam Asiæ ciuitatibus, in quibus & iurisdictionem, & rei capitalis cognitionem procōsul Romanus forū

agens exercuit, alia verò populus aduocata legitima concione cognouit. Legitima verò concio dicta est. quæ ex lege certis diebus coacta, vt confusa, quæ temerè & extra ordinem vocata. Hæc verò probantur non solum testimonijs Romanorum, & Græcorum, quæ in libros de iure prouinciarum, & de repub. Atheniensium coniecimus, vbi de foris, & conuentibus agendis, vbi de habenda concione docuimus, sed etiam S. Lucæ, qui peritus Græci, & Romani moris de conuentibus Romanis, & legitima Ephesiorum concione, quam illi Ecclesiam nominabant, sic scripsit Actuum xix. *His auditis repleti sunt ira, & exclamarunt dicentes: Magna Diana Ephesiorum. & impleta est ciuitas tota confusione, & impetum fecerunt vno animo in theatrum. Paulo autem volente intrare in populum, non permisit discipuli. Erat enim ecclesia confusa, & mox Et cum sedisset scriba turbas, dixit, Si Demeirius, & qui cum eo sunt, artifices, habent aduersus aliquam causam, conueniunt forenses aguntur, & proconsules sunt. accusent inuicem: siquid autem alterius rei queritis, legitima ecclesia poterit at solui. Et cum hæc dixisset, dimisit Ecclesiam. Quo in loco si interpres pro ecclesia concionem reddidisset, sine dubio sententiam multò clarius expressisset. Has verò duas conciones confusam, & lē-*

& legitimam significauit etiam Aeschines in oratione de euentita legatione, inquis: *Plures conciones (siue ecclesias) euocatas coactis estis inire cum metu, & tumultu. quàm constitutas à legibus.* Vlpianus autem in Demosthenem prodidit, singulis mensibus ternas ex lege conciones habitas esse, quod etiam S. Ioannes Chrysostomus scribens in Acta confirmauit. Quare meritò sedato tumultu dixit scriba ad Ephesios, qui confusam concionem inierant, si crimen aduersus aliquem habetis, quod deferre uelitis, proconsulem Asiae adite, cum forum aget, & conuentum habebit, id est, cum ius dicet Ephesi. Sin autem alia causa est, expectate legitimam Ephesini populi concionem, atque apud eam agite. Atque his dictis dimisit concionem, quæ confusa erat, id est, temerè, & non ex lege conuenerat. De foris porrò, & conuentibus Asiae sic Strabo lib. xiiij. *Phrygia, Lydia, & Caria, & Mysia loca agrè distinguuntur, quòd inter se coeant, ad eorum uerò confusionem, non parum attulere Romani, qui non ex gentibus eos diuiserunt, sed alio modo diocesibus descriperunt, in quibus fora agunt, & ius dicunt.* Diocesibus porrò, siue conuentus, siue fora Asiae, teste Plinio, fuerunt Laodicensis, Synnadenensis, Apamensis, Alabandensis, Sardiana, Smyrnaea, Ephesina, Adramyttena, &

Pergamena. De concionibus autem Asię. & Gręcię fluctuantibus, sic Cicero pro Flacco. *Gracorum tota respublica sedentis concionis temeritate administrantur, vetus illa Gracia hoc vno malo concidit, libertate immoderata, ac licentia concionum, cum in theatro imperiti homines, rerum omnium rudes, ignariq; consederant. Quod si hæc Athenis accidere sunt solita, quam moderationem putatis in Phrygia, aut in Mysia concionum fuisse? nostras conciones illarū nationum homines plerumque perturbant, quid cum solisunt ipsi, tandem fieri putatis?*

De Senatu. CAP. IIII.

EXposita Concione, dicendum est de Senatu. Hūc verò habuere etiam Hebręi, eumq; vt Populum, triplicem, vnum, in quem conuenere Seniores populi vniuersi, alterum, in quem q; erant tribuum singularum, tertium, in quem qui erant singularū ciuitatum:

Senatus vniuersi populi constitutus est à Deo ex septuaginta hominibus, qui ceteris ætate in toto Israele præstarent: Sic enim ille dixit Numer. xv. *Congrega mihi LXX. de Senioribus Israël, quos tu nosti, quòd seniores populi sint, & scribas, & duces ad ostium Tabernaculi fœderis, faciesq; ibi stare tecum onus populi, & non tu solus graneris.* Itaque homines, qui

qui ex hoc ordine fuerunt, Græci Senatū, senes, seniores, & senatores vocarunt. Consiliū Buleū. Consilij locum Buleuterium, homines Buleutas appellarunt, quasi dicas Consiliū, Consiliatorium, & Consiliarios.

Affedere autem hi in vrbe metropoli summo reip. principi, atq; ab eo vnā adhibiti vnā cum principibus populi de summa rerum consilia inierunt, vnde Iosephus illud rettulit ex lege: *Nihil agat rex sine pontificis, ac senatorum sententia.* Horum Consiliorum hæc testimoniū sunt. v. Deuteronomij inquit Moyfes: *Accessistis ad me omnes principes tribuū, & seniores. & xxvij. Precepit Moyfes, & seniores Israël populo dicentes. Custodite omne mādatū, q̄ precipio vobis. Itē Iosue xxij vocauit Iosue omnē Israëlem, seniores eorū, principes eorū, iudices eorum, & scribas eorum. Inde sub Iudicibus xxj. Seniores stituerunt, vt Beniamitæ raperent virgines Siloitarum in uxores. Tum sub Salomone rege, septimo tertij Regum: *Congregati sunt omnes seniores Israël ad regem Salomonem in Hierusalem, & primo secundi Paralip. Ezechias rex iniit consiliū cū senioribus obturandi capita fontiu. Quāquam autē diuiso regno, senatus Iudæorū ex sola tribu Iuda, & Beniamin est delectus, nu**

rus tamen LXX seniorum est conseruatus, siquidem Ezechiel vij. dixit: *Et septuaginta viri de senioribus Israël*, cum tamen ætate Ezechielis decem tribus Israel in Assyria essent, & Hieremias xix. seniores populi nominavit: *Accipe lagunculam figuli à senioribus populi, & senioribus sacerdotum*. Neque verò solum stante regno hic viguit senatus, sed etiam illo euerso post reditum Iudæorum ex Babylonia idem est restitutus. siquidem apud Isaiam primo scriptum est: *Restituam iudices tuos, & consiliarios tuos, sicut antiquitus*. & apud Esdram decimo: *Omnis, qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum, & seniorum, auferetur omnis substantia eius*. & xij. primi Maccabæorum: *tonathas pater sex gentis, & Seniores, & reliquus populus Iudæorum*. & primo secundi: *Populus, qui est Hierosolymis, & Senatus, & Judas Aristobulo magistro Ptolemæi regis salutem*. & xj. Rex Antiochus *Senatui Iudæorum, & cæteris Iudæis*. & xiiij. *Simoni Pontifici, & Senioribus, & cuncto populo*, & S. Lucas xij. *Seniores plebis summo mane vocati*. Græcè presbyterium populi. Narrat etiam Iosephus, vltimis vrbis temporibus Florum Iudææ procuratorem aduocatis principibus senatorum, & senatu dixisse, se velle vrbe decedere, additque, cum templo curiam etiam conflagasse, quam ille

le Buleuterium nominat. Quamquam autem senatus hic consultandi gratia semper mansit, est tamen intelligendum, reges, qui in potestate rempubl. habuerunt, neque obnoxij legibus fuerunt, etiam sine senatus auctoritate decreta fecisse, vt qui cum summo imperio essent, non quales Deus prescripsisset, sed quales ipsi optassent.

Tribus porro singulas suos habuisse senatores ab ijs, qui vniuersi populi populi erant, diuersos, coniectura probabilius, quã auctoritate certius est. Quãquam enim scriptum est xx. quarti Regum: *Congregati sunt ad regem Iosiam omnes seniores Iudæ, & Hierusalem.* & xxx. primi: *David misit dona de prada senioribus Iudæ proximis suis.* & xix. Hieremiã dixit Deus: *Occidam Consilium Iudæ,* fieri tamen potest, vt qui Iudæ Seniores dicuntur, iidem sint cū senioribus populi.

Ciuitates autem sine dubio suos quæque senatores adeptæ sunt, ab illis quos diximus separatos. vnde illa: *Congregati sunt ad Regem Iosiam omnes seniores Iudæ, & Hierusalem.* & Iosephus lib. xj. *Seniores Hierusalem grauiter ferebāt, fratrem Iaddi pontificis mulierem alienigenam in matrimonio habere.* & Iudicum xj. *Perrexerunt seniores de Galaad, vt tollerent in auxilium suum Iephthæ. dixeruntque ad eum, Veni, & esto princeps noster.* & viij. *Apprehendis*

*prehēdu puerum de viris Socoth, interrogauitq;
nomina principum, & seniorū Socoth. & Ruth
iiij. Tollens Booz decem viros de senioribus ciui-
tatis Bethleem dixit ad eos.*

De Iudicijs. CAP. V.

Diximus de Consilijs, in quibus præci-
puè de vtilitate ciuitatis est discepta-
tum. deinceps dicendum est de iudicijs, in
quibus singularis æquitas definita est, quæ
lege aut prouideri, aut præscribi non potu-
it. Hæc autem Iudicia Græci Bibliorum in-
terpretes modo *κρίσις*, modo *δικήν* verterūt;
nimirum vim ipsam duplicem iudiciorum
spectantes, in quibus condemnatio. & abso-
lutio continetur. quas his duabus vocibus,
Iudicio, & Iustitia, siue iustificatione, vt su-
pra ostendimus, expresserunt.

Iudiciorum porrò tribunalia apud He-
bræos fuere duo, vnum in singulis ciuitati-
bus *κρίσις* vocatum, alterum præcipuè Hie-
rosolymis. *συνέδριον* nominatum. quæ Lati-
nus interpretes vertit Iudicium, & Conciliū.
Vnde dixit Christus apud S. Mattheum: *O-*
mnis, qui irascitur fratri suo, reus erit Iudicio,
qui autem dixerit racha, reus erit Concilio. A-
liud verò fuisse iudicium à Concilio, osten-
dit Dauid in primo psalmo cum dixit: *Ideo*
non resurgente impij in Iudicio, neque peccatores
in Concilio iustorum.

De

Agamus autem primum de Iudicijs Ciuitatum, deinde de Concilio Hierosolymitano quando instituta, confirmataque sint, quinam ea inierint, qui præfuerint, ubi conuenerint, & quo demum ordine causas cognouerint.

Dico ergo, Iudices ciuitatum cum principibus suis, qui Græcè γραματοεισαγογείς dicti sūt, institutos esse in solitudine à Moyse, primum ex auctoritate soceri sui Iethro, deinde ex Dei præcepto. Cum enim Moyses anno primo in deserto ad causas audientias assedisset, monitus est à Iethro socero, vt labori illi parceret, ac viros sapientes, gnaros, & prudentes pro se ad iudicandum statueret, ac sibi tantum rerum grauiorum cognitionem reseruaret. Itaque ille tum principes, de quibus post dicitur, tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decanos, siue vt Græcus edit, Chiliarchos, Ecatontarchos, Pentecontarchos, & Decadarchos iudicibus causarum introductores siue grammatofagogeos præposuit. Exodi xvij. *Et electis viris strenuis de cuncto Israël constituit eos principes populi tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicarent plebem omni tempore.* Quamobrem

obrem post annum quadagesimum commemorans populo quæ à se acta fuissent, intulit primo Deuteronomij: *Dixi vobis. Non valeo solus negocia vestra sustinere. & pondus, ac iurgia. Date ex vobis viros sapientes, & gnaros, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis mihi Bona res est, quam vis facere. Tuliq; de tribubus vestris viros sapientes & nobiles, & constitui eos principes tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui docerent vos singula, præceptiq; eis dicens, Audite illos, & quod iustum est iudicate, siue cuius ille sit, siue peregrinus. nulla enim distantia personarum, ita paruum audietis, ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudiciũ est. Quod si difficile vobis visum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam.* Græcè aut illud apertius, & ad horũ iudicum rationem explicandam accommodatius: *Et constituit eos præesse super vos chiliarchos, & ecatontarchos, & pentecontarchos, & decarchos, & grammatoisagogeos in iudiciis vestris.* Pro eo enim, quod Latinus vertit, *Qui docerent vos singula,* Græcus refert, *Grammatoisagogeos in iudiciis vestris.* Accessit inde lex Dei, qua de Iudiciis hęc cautum est cap. xvj. his verbis: *Iudices, & magistros constituas tibi in omnibus ciuitatibus tuis, quas Dominus Do-*

nus Deus dat tibi secundum tribus. & indicabunt populum iusto iudicio, neque flectent iudicium, neque agnoscent personam, neque accipient munera. Et hoc loco pro Magistris Grecus edit Grammatosagogeos. Hanc autem legem sic rettulit Iosephus, vt iudices etiam forte fuisse lectos ostēdat. Sunt etiam qui ad iudicandum sorte exierunt ciuitatibus in summo honore. & presentibus conuicia non dicantur. Iudices autem ius habeant pronuntiandi, quod senserint, præterquam si quis eos accepisse munera ad iudicandum ostenderit, aut aliam nō recti iudicij causam attulerit.

Vt autem eos Moyse instituit, sic postea Iosaphat rex in regno Iudæ confirmauit, vt traditum est xxix. secundi Paralipomenon: *Constituit iudices terra in cunctis ciuitatibus terra munitis per singula loca, & præcipiens iudicibus, Videte, inquit, quid faciatis. non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini. & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. non est apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupiditas munerum.*

Perturbatis inde in Babylonica terra iudicij, Iudæi postquam in patriam redierunt, vt cetera, sic hæc quoque restituerunt, Quod fore præmonuerat Isaias capite primo,

mo cum has Dei voces ediderat: *Et restituā iudices tuos, ut fueram prius.* & deinde ut ita fieret, rex Artaxerxes mandauit. sic enim scripsit vj. apud Esdram: *Constitu iudices, et Scribas, ut iudicent omni populo.* Scribas enim vocauit ipsos, quos diximus, grammatoisagogeos. Restitutos inde lætatus est psal mista auctore S. Athanasio, qui vrbe Hierosolyma reedificata, & iudicijs restitutis, pro ut à Domino prædictum fuerat, læticia exultans cecinit psalmo cxxi. *Latatus sum in qua dicta sunt mihi. In domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem, Hierusalem, qua adificatur ut ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini testimonium Israël ad confitendum nomini Domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio (vel in iudicium, ut Græcus habet) sedes super domum David.* Atque ita deinde vsque ad extrema tempora Iudæorum.

Iudices autem hi è corpore senatorum cuiusque ciuitatis videntur fuisse lecti. quæ admodum à primis etiam temporibus apud Romanos iudicia à senatoribus agitata sunt. Docet lex ipsa multis in locis. Deuteron xvij. *Si fugerit percussor ad vnā de prædictis vrbus, mittet senatus ciuitatis illius, & accipiet, & xix. Si fugerit ad vnā de præ-*
dictis

Elis urbibus, mittent seniores ciuitatis illius, & arripiant eum de loco effugij. & xxj. Quando inuentum fuerit cadauer, & occisor ignorabitur, exiet senatus ciuitatis eius, & metuentur à loco cadaueris. Vnde iiii. Ruth. Tollens Booz decem viros de senioribus ciuitatis Bethleem, dixit ad eos. sedete hic, & testes estote. Respondit populus, qui erat in porta, & seniores, Nos testes sumus, & coram eis accepit possessionem. Eli-melech.

Conditiones porrò proborum iudicum quatuor ex lege elicuit Philo in libro de Iudice: Vnam, ne vanos auditus excipiat. Quod in lege interpret verit xxiiij. Exodi: *Non suscipies vocem mendacy:* Cuius præcepti Philo hanc rationem reddidit quia oculi, inquit, rebus ipsis intersunt, & conrectant, quodammodo negotia adiuuante luce, per quam illustrantur, deprehendunturq; omnia, aures autem, sicut rectè dixit quidam è veteribus, minus fides habent, quàm oculi, ut quibus non cum rebus ipsis sit commercium, sed cum verbis rerum interpretibus, non semper veritatem sectantibus: Alteram, ne munera accipiant, quod excæcent etiam prudentes, & subuertant verba iustorum. Nam muneribus induci ad iniustitiam, est scelerati hominis, semimali non reddere ius absque operæ præmio. Sunt enim quidam inter iustos, iniustosq; me
dij

dij in litatū ad tuendos oppressos ab oppres-
 soribus, qui tamen nolunt gratis ferre sen-
 tentiam pro causa meliore. oportet autem
 ut sententia iudicis sit non solum legiti-
 ma, sed etiam incorrupta. Tertiam, ut caus-
 sas partium examinent ante iudicium semo-
 to omni personarum respectu, siue sint ci-
 ues, amici, familiares, siue contra, nequid be-
 neuolentia, vel odium cognitioni officiat.
 Quartam, ne in iudicio pauperis misericor-
 dia moueantur. sic enim inquit lex: *Non mi-
 sereberis pauperis in iudicio.* cuius dicti ratio-
 nem hanc idem affert. Pauperes in solo iudi-
 cio misereri nefas. nā misericordia debetur
 infelicibus, quisquis autē spē malē fecit, nō
 infelix, sed iniquus est. iniquis autē pœna, iu-
 stis præmiū proponitur. Itaq; nemini mise-
 ro propter suam inopiam pœna remittatur
 quia non misericordiam, sed iram meretur.
 & qui ad iudicandum accedit, debet more
 boni nummularij naturas negotiorum di-
 scernere, ne turbatis signis confundantur
 proba cum improbis. Hæc de Iudicibus.

Iudicia porrò in porta ciuitatum, quæ Iu-
 dicij dicebatur, exercita sunt. Indicat lex
 Deuteronomij xxj. *Si noluerit accipere ux-
 orem fratris sui, quæ ei lege d:betur, perget muli-
 er ad portam ciuitatis, & uocabit senatum.*

Item: *Si quis genuerit filium contumacem, qui*
 pa-

parentes non audiat, apprehendent eum, & dicent ad Seniores ciuitatis eius, & portam iudicij, & dicent ad eos, Filius vester inobediens est. & sequenti: Si quis odio uxoris obijciat ei, quod virgo non sit, parentes ferent secum signa virginis tatis eius ad seniores urbis, qui in porta sunt. & xxv. Perget mulier ad portam ciuitatis, & loquetur senioribus urbis illius. Quinetiam Iosue viij. ita scriptum: Stabit ante portam ciuitatis, & loquetur senioribus urbis illius. & liij. Ruth: Tollens Booz decem viros de senioribus ciuitatis Bethlehem, dixit ad eos. Sedete hic, & testes estote. Respondit populus, qui erat in porta, et seniores. Nos testes sumus. et coram eis accepit possessionem. Elimelech. Hinc Prouerb. xxij. Non conteres egenum in porta, quia iudicabit Deus causam eius. & xxxj. Nobilis in porta vir eius, quando sederit cum senatoribus terra. & Psalmo cxxvj. Non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta.

Hæc verò hoc modo peracta sunt. Qui litem alteri intendere cupiebat, is aliquem ex principibus Iudicum, qui Grammatosifagei dicebantur, adibat, & causam suam exponebat, ab eoque, vt eam ad iudices introduceret, postulabat. Ille verò, si controuersiam recepisset, nam & respuere poterat, eam statuto die ad iudices introducebat, vn de nomen introductoris accepit. Hæc aut eo

loco probabo, in quo de Principibus Iudicum disputabo. neque enim eadem bis repetenda videntur, sed suo quæque loco, eoque maximè idoneo dispensanda. Talmudistæ verò rem ita actam esse prodiderunt. Qui ius poscebant, primum ad iudices suæ civitatis adibant, quibus non audientibus ad propinquioris accedebant. Quod si ne illi quidem aures præbuisent, tum ad Iudices Hierosolymitanos se conferebant, qui duabus in portis sedebant, inde ab eis, si ne ita quidem voti sui compotes facti fuissent, ad Concilium confugiebant, quod Sâhedrin appellabant. Verba eorum, qualia à Petro Galatino homine aliquando Hebræo referuntur, hæc sunt: *In principio non erat controuersia in Israël, sed domus Iudicij LXXI. Iudicum in diuersis locis sedebant. vna enim earum sedebat in porta montis domus, id est templi, altera verò in porta Atrij, relique autem domus Iudiciorum XXIII. Iudicum sedebant in singulis ciuitatibus Israël. Cum verò aliquid poscendum erat, à domo Iudicij, que in ciuitate propria erat, poscebatur. si audiebant, dicebant. Sin minus, ad illum ordinem veniebant, qui in propinquiore ciuitate erat. qui si audiebant, dicebant apud eos. Sin minus, ad illum ordinem ibant, qui in porta montis Domini erat, dicebantq;. Sic exposui, & sic socij mei exposue-*

runt. sic docui, & sic socij mei docuerunt. qui si audiebant, dicebant apud eos, sin minus, ad eum ordinem veniebant, qui in porta Atrij domus Domini erat, dicebantq;. Sic exposui, & sic socij mei exposuerunt, sic docui, & sic socij mei docuerunt. Qui si audiebant, dicebant apud eos sin minus, & isti, & illi ibant ad confistorium Gazith, in quo Sanhedrin à mane usq; ad vesperā sedebant, in sabbatis aut, & dieb. iohē nib. in muro sedebant. Haftenus Talmudistę.

Porro autem de testibus audiendis hæc in lege sunt Deut. xvij. In ore duorum aut trium testium peribit, qui interficietur, nemo occidatur uno cōtra se dicente testimonium. & xix. Non stabit testis vnus contra aliquem, quid, quid illud peccati, & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium stabit omne verbum. atq; inde addit de falsis testibus iudicio seuerissimo vindicandis. Vnde eadem explicans dixit Iosephus: Vni testi fides nō habeatur, sed tribus, aut duobus, quorum vita spectata sit. Mulieribus propter lenitatem, aut temeritatem nō creditur, neq; seruis propter generis humilitatem. quos aut lucro, aut timore ad testimonium dicendum adduci videtur verisimile. si quis testatus falsum, deprehendetur, eadem pœna afficiatur, qua ille, afficiendus fuit, pro quo testimonium dixit. Eadem etiam lege sanctum, ne quis damnaretur indicta causa. sic enim

Nicodemus apud S. Ioannem septimo: *Nunc quid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit, quid fecerit?* Extat demum lex de sententia ferenda his verbis Deuteronomij cap. xxv. *Si fuerit causa inter aliquos, & interpellauerint iudices: quem iustum esse perspexerint, illi iustitiæ palmam dabunt; quem impium, condemnabunt impietatis, sin autem eum, qui peccauit, dignum viderint plagis, prosternent, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita dumtaxat, ut quadragenarium numerum non excedât, ne fœdes laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.*

De Concilio Hierosolymitano.

CAP. VII.

Consistorium autem Gazith, quod græci *συνέδριον* & Cathedram, Latini Concilium, Talmudistæ Sanhedrin nominarunt, fuit tribunal omnium & numero, & dignitate iudicum amplissimum in ea urbe, quam Deus elegit, & caput esse sanctitatis, atque Imperij statuit, id est, primum in Silo, deinde Hierosolymis, siue primum in tribu Effraim, deinde Iuda, eo consilio constitutum, vt quæ à Iudicibus Ciuitatum singularum variantibus de iure, factoue sententijs definiri non possent, huc denique referrentur

rentur. De hoc verò tribunali acturus primum omnia, quæ à Talmudistis dicuntur, exponam, deinde, quid ipse apud sacros scriptores legendo compererim, addam. Sic igitur varijs in locis illi: *Tempore Moysis Dei iussu LXX. seniores etate proveci, ac scientia probati delecti fuerunt, qui ipsius Moysis in populi regimine coadiutores essent, ad quos & omnes legis difficultates declarare, ac definire, & in rebus grauibus, & causis arduis iudicare pertinebat. De quibus illud Deuteronomio scriptum est: Si difficile atque ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, us ibi nomen eius euoces. Hi autem Sanhedrin vocabantur, & sedebant in consistorio Gazith ad iudicandum iudicia animarum: dicebantur quoque Meokekim, id est, scribae, siue legumlatores, eò quod quidquid tradebant, & scribebant, tanquam lex ab alijs haberetur. Quorum collegium sceptrum datum à spiritu Sancto Iacob domui representabat, & in ipsis sceptrum ipsum pendebat. Quare non solum sub regibus, & ducebibus residentes iudicandi potestatem exercuerunt, verum nullo etiam rege aut duce apud Iudeos existente, eorum tamen durauit auctoritas. Quatuor autem modi occidendi traditi sunt eis, lapidare, comburere, occidere, & strangulare. Unde habebant, quòd quando interfecissent ani-*

mam, id est, cum aliquem occidendum iudicassent, tota die illa nihil gustarent. Iudicia porro de pecunijs, & bonis mobilibus fiebant per tres iudices, animarum per viginti tres. Nemo autem iudicabat tribum, sceptrum, pseudopphetam, aut sacerdotem magnum, nisi domus iudicij. LXXI. iudicium, nec egrediebatur ad bellum, nisi secundum os domus iudicij. LXX. iudicium, nec addebant civitati, nec salarijs templi nisi per eodem, nec faciebant Sanhedrioth, id est, conuentus iudicum tribubus, nisi per eosdem. Collegium magnum erat LXXI. iudicum, minus xxxij. erant autem LXX. seniores, de quibus Numerorum xi. Congrega mihi LXX. seniores, et vnus Moyses. Minor ipsorum Sanhedrin conuentus non poterat, nisi a LXX. maiorum conuentu ordinari. ipsi namque, iudices LXX. ordinabant aliorum iudicum conuentus, qui in alijs ciuitatibus, & locis circunquaque populum regebant, hac tamen conditione, vt vnusquisque, cuiusque regionis conuentus magno maiorum conuentui Hierusalem, & in loco Gazith vocato existenti subesset. Iudices autem manuum impositione legebantur, ita vt quinque necessarij essent, qui id munus praestarent. Hos vero Sanhedrin Herodes rex sustulit. Inde alij substituti sunt, sed sine potestate sanguinis, vnde Pilato responderunt: Nobis non licet interficere quenquam. Inde ob falsum Christi iudicium annos quadraginta ante, quam templum a

plum, à Romanis incenderetur, ex confistorio Gazith expulsi sunt, & in Hamith confederunt. non licebat autem de capite agere nisi in Gazith. vt Deuteronomij xvij. Et facies secundum verbum oris. quod nunciabunt tibi de loco illo. Item. Et surges, & ascendes ad locum. Ad extremum hi iudices quoq; omnes à Romanis iterum interfecti sunt. Atque hæc quidem Talmudistæ, qui certam harum rerum sibi notitiam vindicant, Petro Galatino auctore:

Nos autem hæc ad ea que illi quasi oculis comperta scripserunt, ex sacris & veteris, & noui Testamenti thesauris, ac præterea ex Iosephi monumentis adiungimus, quibus institutionem, confirmationem, ius, ac potestatem huius Concilij explicemus. In primis ergo hoc tribunal à Deo institutum esse apparet, vt à Iudicio Iudicum ad Concilium seniorum, & Sacerdotum veniretur: vt scriptum est xvij. Deuteronomij. Sic enim ibi Moyles ad populum ex Dei præscripto loquitur: Si verò difficile, atq; ambiguum apud te iudicium, esse perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, lepram, & non lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variari, surge, et ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, vt ibi nomen eius euoces, veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore,

*quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præsumunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorū, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram, qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo suo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, Ex his apparet, hoc iudicium mandatum esse regi, sacerdotibus, & senioribus populi, hi enim præcipui erant, qui præerant loco, quem elegerat Dominus. Itaque Iosephus sic hanc legem reddidit, vt præcipuam senatus mentionem fecerit. sic enim scripsit: *Si verò iudices nesciunt de rebus ad se delatis pronuntiare, integram causam in urbem sanctam mittent, & conuenientes pontifex, & propheta, & senatus, quod visum sit, pronuncient.* Post autem Moyses apertè iudices nominat ipsos, quos diximus, sacerdotes xix. inquit: *Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum præuaricationis, stabunt, ambo ante Dominum coram Sacerdotibus, & coram iudicibus, qui erunt in illis diebus.* Iosephus autem ipsos etiam sacerdotes commemorauit libro secundo ad Appionem, cum scripsit: *Sacerdotes inspectores omnium, iudices controuersiarum, punitores damnatorum constituti sunt à Moysè.**

Quin

Quinetiam Moyſes ipſe in Concilio cauſam cognouit eius, qui Sabbato ligna collegerat, Leuitici xv. Sic enim inquit Philo iij. de vita Moyſis: *Comprehenſum hominem adduxerunt ad principem, cui aſſidebant in Concilio ſacerdotes, aderat verò vniuerſa multitudo ad audiendum in die Sabbati. Moyſes autem, quo ſupplicio dignus eſſet, ignarus Deum conſuluit, qui lapidibus cadendum eſſe reſpondit.*

Vt autem hoc tribunal Moyſes inſtituit, ſic poſtea Ioſaphat rex Iudæ fanciuit, quo modo etiam Iudicia in ciuitatibus confirmarat. ſic enim ſcriptum eſt in ſecundo Paralipom. *In Hieruſalem quoque conſtituit Leuitas, & Sacerdotes, & Patriarchas ex Iſraël, vt iudicium, & cauſam Domini iudicarent habitatoribus eius, præcepitq; eis dicens: Sic ageris in timore Domini fideliter, & corde perfecto.*

Omniem cauſam, qua venerit ad vos fratrum veſtrorum, qui habitant in urbibus ſuis, inter cognationem, & cognationem, ubicunque queſtio eſt de lege, de caremonijs, de iuſtificationibus. (In Græca tralatione eſt de præcepto, mandato, iuſtificationibus, & iudicijs.) oſtendite eis, vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira ſuper vos, & ſuper fratres veſtros. Sic ergo agentes non peccabitis. Amarias autem pontifex veſter in ijs, qua ad Deum pertinent, præſidebit.

*bit. Zabadias filius Iſmael, qui eſt dux in ſcribæ
Iuda, ſuper ea opera erit, qua ad regis officia per
tinent. magiſtri (Græcè ſcribæ) Lenite erunt
coram illis.*

Iniuere ergo hoc Concilium, vt ex his
apparet, Rex cum Principibus populi, ac
LXX. Senioribus populi, & Pontifex cum
Principibus ſacerdotum, & Scribis, id eſt, le-
gis doctõribus, vt perſpicere liquet ex Euã-
gelijs, vbi agitur de iudicio Chriſti. Voco
autem Principes populi duodecim princi-
pes tribuum, qui regi aſidebant. Seniores
verò ipſos, quos dixi, LXX. populi ſenato-
res. Quare Ioseph ab Arimathia, ſenator, ſi-
ue decurio nobilis, idem Concilij particeps
fuit, ſiquidem ſcriptum eſt, ipſum cum cete-
ris aſſenſum damnationi Chriſti non præ-
buiſſe. Principes autem ſacerdotum dico il-
los, qui vicenis quaternis ſacerdotum claſſi-
bus, ſeu vicibus ſinguli ſingulis præerant.
Scribas verò ipſos legis doctõres, quos pro-
phetas Iosephus vocauit.

Deleto inde Baby Ionica tranſmigratione.
ne Concilio, cum reuerſis in patriam Iudæ-
is reliqua inſtituta reſtituerentur, etiam ſa-
cerdotibus poteſtas in Concilio iudicandi
eſt data. quod præmonuit Ezechiel capite
xliiij. mandato Dei inquiring: *Sacerdotes po-
pulum meum docebunt, quid inter ſi inter San-
ctum*

*Etiam, & Profanum, & inter Impurum, ac Piu-
rum iudicabunt eis. & circa iudiciū sanguinis
ipsi insistent, ut dyadicent, et iustificaciones me-
as iustificabunt, & iudicia mea iudicabunt, &
leges meas, & precepta mea in omnibus diebus
festis meis custodiet, id est, de causis religiosis,
& capitalibus cognoscent, atque homines in-
iustificabunt, id est, absoluent, & iudicabunt, id
est, condemnabunt prout ego in lege facien-
dum esse præscripsi, vbi qui digni venia, &
qui pœna essent, demonstraui. Sunt autem
qui hoc Concilium post è familia Dauidis
lectum fuisse dicant, atque eos postea ab
Herode rege fuisse sublato. Quod si ita
est, videndum est, num eò verba Psalmi in
restitutione vrbs Hierosolymitanæ, teste
S Athanasio, cantata, referri possint. *Quia
illic, id est, in Hierusalem, sederunt sedes ad iu-
dicium, sedes super dmum Dauid, id est, sedes
è domo Dauid.**

Aduocarunt verò hoc Concilium, aut
Rex, aut Pontifex, prout crimen delatum,
aut ciuitatem attigit, aut religionem.

Ceterùm ordo rei apud hos iudices pera-
gendæ fermè fuit huiusmodi. Qui nomen
deferre alterius cupiebat, is fermè aut re-
gem, aut pontificem, aut principes adibat,
reumq; denunciabat. Quo facto illi ministros
ad hominem capiendū mittebāt, & si res tu
lisset,

lisset, cohortem etiam à præfecto templi acceptam adijciebant, eumque ad se adductum fermè in carcere, atque in custodia militari habebant, donec de illo iudicaretur. Inde vniuerso conuocato Concilio opera cognitioni dabatur. Intendebatur autem ab accusatore crimen, & pœna his verbis: *Iudicium mortis est viro huic, quia hoc, aut illud fecit.* Repellebatur autem à defensore, his: *Iudicium mortis non est viro huic, quia illud nõ fecit. aut quia iustè fecit.* Vbi verò perorata vtrinque causa erat, tum iudicibus suffragia dabantur, atque ille pro numero sententiarum aut cõdemnabatur, aut absoluebatur. Vbi verò res ad Romanos redacta est, Concilio relicta tantum est condemnatio, animaduersio verò erepta, sed procuratori Romano permissa. Quod in iudicio Christi euenit. Nam Concilium damnauit Christum, & morti addixit, populus verò à Cõcilio incitatus, à Pilato procuratore poposcit, vt crucifigeretur, atq; ille, vt ita fieret, iudicauit.

Formula porrò intendendi aut repellendi criminis est xxvj. Hieremix. *Loquuti sunt sacerdotes, & propheta ad principes Iuda dicentes. Iudicium mortis est viro huic, quia prophetauit aduersus ciuitatē istā. Et dixerunt principes ad sacerdotes: Non est viro huic iudicium mor-*
tis,

tis, quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos. Formula verò damnationis est apud S. Matthæum xxvj. Ecce nunc audistis blasphemiam, quid vobis videtur? at illi respondentes dixerunt, Reus est mortis. Quod Marcus dixit: Qui omnes cõdemnaverunt, eum esse reum mortis. Verum hæc, quæ dixi, omnia clarius cognoscentur, si singula, quæ ab hoc ordine iudicia facta sunt, de quibus litteris proditum sit, exponentur.

Mentio ergo Iudicij, & Concilij fit in Psalmo primo: *Ideo non resurgent impij in Iudicio neque Peccatores in Concilio iustorum.*

Primum autem iudicium, quod nomina tim peractum à Concilio sit, in ipso Assamonæorum imperio, nempe Hyrcano regnante, apud Iosephum libro xiiij. traditur, cum Herodes reus factus est, is, qui postea rex fuit. Quo tempore vigeat lex, cuius idem meminit. Ne cui nocenti vita eripetur, nisi Concilij, siue, ut Græco vocabulo vtar, Synedrij sententia condemnato. *Herodes, inquit, Antipatri filius quosdam latrones sine Concilij sententia interfecerat, ac potentia sua terrorem omnibus inferebat. Quare multi Hyrcanum regem, & populum hortati sunt, ut ipsum causam dicere in Concilio cogerent, Hyrcanus autem Herodem ad causam in Concilio dicendam, adesse iussit. Ille verò in Concilium*

cum cohorte sua progressus adeo terrui omnes, ut nemo ad accusandum accedere auderet. Silē tibus autem omnibus vnus Sameas, vir iustus, dixit. Viri ex Concilio, & Rex, credo neminem vestrum vidisse vnquam similem huic aliquem in hoc Concilio consistentem. Nam qui huc accedere consueverunt, ut causam discant, humiliter astare, & misericordiam à vobis poscere capillis promissis, & veste arata soliti sunt, hic vero de cade causam disciturus, adest purpuratus, & capite ornato, armisq; stipatus, ut si condemnatus ex lege fuerit, nos morte afficiat, ipsi verò vi facta veritati euadat. Verum Herodem non accuso siquidem commodo suo, non legi consuluit sed vos, aut regem, qui eì tantam licentiam tribuistis. Unum scitote, maximum esse Deum.

Quare hic, quem nunc propter Hyrcanum dimittere vultis, quandoq; vos, & ipsum regem, torquet. Hyrcanus autem cum vidisset, iudices ad necem Herodis propendentes, iudicium in posterum diem distulit, & clam monuit, ut vrbe abiret.

Iudæa inde post Aristobulum victum in potestatem Rom. redacta, ac prouincia facta Antipatrum, Herodis patrem procuratorem accepit, eo iure, vt nec pontifex Concilium ipso inscio, atque inuito procuratore conuocare, nec Concilium sine auctoritate procuratoris Roman. indamnatum ani-

mad.

mauertere possent, vt scribit Iosephus libro vicesimo, vbi de Sancto Iacobo fratre Domini loquitur.

Inde P. Gabinius vt idem prodit, Syrię proconsul ab Alexandro Aristobuli filio prouocatus, noua victoria parta rursus Iudęam constituit. Etenim quattuor Concilij additis gentem in quinque partes distribuit, quarum vna, teste Iosepho, Hierosolymis egit, altera Gadaris, tertia Amathunte, quarta Hiericunte, quinta Sephoris Galilęe. Quare cum quinque concilia essent, merito CHRISTVS ad Apostolos dixit x. apud S. Matthæum. *Cause ab hominibus tradent enim vos in Concilijs.* (Gręcę εἰς συνέδρια, id est, in Concilia) & *in synagogis flagellabunt vos.*

Post autem Herodes rex à Romanis appellatus, ac Hierosolymorum potitus, vt idem tradit Iosephus, epistolas quasdã Hyrcani suspiciosas huic Concilio indicauit, atque illum iam regno orbatum, vt Sameas vaticinatus fuerat, interemit, & LXX. seniores morte affecit, atque eis humiliores alios subdidit, vt Talmudistę quoque cum Philone notarunt, qui scripsit in libro de Temporibus: *Herodes anno xxx. principatus sui Sãbedrin ex domo David sustulit.*

Mortuo

Mortuo inde Herode, atque Archelao filio eius rege ab Augusto Imperatore Viennam relegato, Iudæa iterum prouincia Romanorum facta procuratori subiecta, Herode Antipa Herodis regis filio Galilæam nomine Tetrarchæ tenente. Quo tempore Pharisæi, & Sadducæi magnas in Concilio opes habuerunt, (hæc duæ hæreses Assamoneorum, vt dixi, temporibus excitatæ tum ciuitatem præcipuè obtinebant.) quod ex senioribus, sacerdotibus, scribis, & principibus alij in vna, alij in altera hæresi versarentur. Quare Christus, qui per hos annos Euangelium docuit, (æpè huius Concilij, & eorum, qui illud inierunt, mentionem fecit. Primum enim cum quodam die sermonem longum in monte instituisset, ac correctionem veteris legis afferret, nouasque pœnas homicidio constitueret, peritus moris Iudaici spirituales pœnas temporarijs ipsis, quæ tum ex lege vsurpabantur, expressit, Iudicium nominans, & Concilium. Quemadmodum enim dictum erat in Psalmo: *Impij non resurgent in Iudicio, neque peccatores in Concilio iustorum*, sic ipse dixit: *Audistis dictum esse antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit Iudicio: Ego autem dico vobis, quod omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit Iudicio, qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit Concilio,*

Concilio, qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. Quibus verbis significauit, maius periculum impendere ei, qui reus ad Concilium adducatur, quàm ei, qui ad Iudicium, quorum illud συνέδριον, hoc κρίσις S. Mattheus vocauit. nam vt in Iudicio crimina leuiora, in Concilio grauiora disquirebantur, sic in illo pœnæ leuiiores, in hoc acerbiores infligebantur. nam gehennam locum fuisse tradunt, quò cadauera damnatorum cremanda proijciebantur, S. autem Augustinus longè aliter interpretatur inquiring: *Tres reatus sunt, iudicij, concilij, & gehennæ ignis. Nā in iudicio adhuc defensionis datur locus. in concilio autem, quanquam & iudicium esse soleat, tamen quia interesse aliquid hoc loco fateri cogit ipsa distinctio, videtur ad Concilium pertinere sententiæ prolatio, quando non iam cum ipso reo agitur, utrum damnandus sit, sed inter se qui iudicant. conferunt, quo supplicio damnari oporteat, quem constat esse damnandum.* Apparet autem, ipsum iudicialis rationis Hebraicæ notionē non habuisse. Alio inde loco Christus præmonens discipulos suos de morte, qua afficiendus esset à Concilio Hierosolymitano, dixit item apud S. Matthæum xvj. *Se oportere ire Hierosolymam, & multa pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere.*

Inde cum prædicatio eius omnibus innotuisset, ac legi veteri officere videretur, præcipue hoc Concilium ei obistere institit. Sic enim scripsit S. Lucas xx. *Principes sacerdotum, & Scribae cum Senioribus quasi fuerunt à Christo, Dic nobis, in qua potestate facis? aut quis dedit tibi hanc potestatem? cumque eo modo capere non potuissent, observantes miserunt insidiatōres, qui se iustos simularent, ut caperent eum in sermone, & traderent illum principatui, & potestati præsidis, & interrogauerunt eum dicentes: Licet nobis tributum dare Cesari, an non? & Ioannes xj. *Quidam ex ipsis abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis, quæ fecit Iesus. Collegerunt ergo Principes sacerdotum, & Pharisæi Concilium, & dicebant, Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. si dimittimus eum, sic omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, ut vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. ab illo ergo die cogitauerunt, ut interficerent eum. & post: Dederunt Principes sacerdotum, & Pharisæi mandatum, ut si quis cognouerit, ubi sit, indicet, & apprehendat eum.**

Inde

Inde sequutum est ipsum Concilij iudicium omnium celebratissimum, in quo idem morte condemnatus, atq; affectus est: Id verò pluribus locis Euangelistarum in vnũ collatis exponetur, quòd ex eo moshuius Iudicij facilius, quàm ex vllò alio, percipi possit. Ordinem autem actæ rei, nullo citato præcipuo loco, quòd singula notissima sint, exequemur. Conuocati quippè sunt Principes sacerdotum, & Scribæ, & Seniores populi in atrium Pontificis, qui dicebatur Caifas, & consilium inierunt, quemadmodum Christum dolo tenerent, & interficerent. Iudas autè vnus de duodecim discipulis Christi accessit ad eos tũ, & pollicitus est, se illum traditurum, si sibi triginta denarios darent. & accepta pecunia abiit, quærens opportunitatem tradendi eum sine turbis. Interim Iesus Pascha cum discipulis suis celebrauit, cœnamque vltimam fecit, in qua se proditum iri ab vno eorum dixit. tum mysterijs omnibus perfectis, exijt cum Petro, & filijs Zebedæi in hortum extra urbem, atque orationi se tradidit. Tum Iudas ministris, & cohorte à Principibus sacerdotum, & Senioribus populi, & Magistratibus templi acceptis, nocte accessit, atque illum prodidit. Iesus autem dixit ad eas, quæ ad se conuenerât, turbas. Tanquam ad

latronem existis cum gladijs, & fustibus, vt me caperetis; cum quotidie essem vobiscum in Templo, in me manus non iniectis. Cohors autem, & tribunus, & ministri Iudæorum eum corripuerunt, & vinctum adduxerunt ad Caesarem, qui erat pontifex illius anni. pontifex autem interrogauit illum de discipulis, & doctrina sua, qui verò tenebant eum, illuserunt ei cædentes eum, alij verò Petrum discipulum eius ad focum stantem variè fatigauerunt. Vbi verò illuxit, conuenère Seniores populi, Principes sacerdotum, & Scribæ cum vniuerso Concilio, vt eum morti traderent, & duxerunt illum in Concilium suum, quærentes falsum testimonium aduersus eum, & non inueniunt. Tum dixerunt: Si tu es Christus, dic nobis. Quibus ille. Si dixerò vobis, non creditis mihi, neque dimittetis. ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo filius Dei es? qui respondit. Vos dicitis, quia ego sum. Tum illi dixerunt. Quid desideramus testimonium? ipsi enim audiuius ex ore eius, & reum mortis condemnauerunt. Et surgens omnis multitudo, duxerunt eum à Caypha in prætorium ad Pilatum præsidem, vt eum morti traderent. Exiit autem Pilatus ad eos foras, & dixit. Quod crimen

men obiecistis homini huic? responderunt, si non esset hic facinorosus, non tradidissimus eum tibi. Dixit eis Pilatus: Accipite eum, & secundum legem vestram iudicate. Dixere Iudæi. Non licet nobis interficere quenquam. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributari dari Cæsari, & dicentem se Christum esse Regem. Pilatus autem rogauit eum, num esset Christus rex Iudæorum? Cui ille. Tu dicis. Pilatus autem ad Principes sacerdotum, & turbam. Nullum crimen inuenio in hoc homine. At illi inualescebant dicentes: Commouet populum docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsq; huc. Pilatus autem audiens, Galilæam rogauit, num Galileus esset, & vt cognouit, eum Herodis ditionis esse, misit ad Herodem, qui Hierosolymis erat. Herodes autem cum nullum responsum ab eo elicere potuisset, spreuit, & remisit ad eum indutum veste alba. Pilatus autem conuocatis Principibus sacerdotum, & Principibus, & populo, dixit. Obtulistis mihi hominem hunc, quasi auertentem populum, ego verò nullum crimen inuenio, sed neque Herodes. Cum autem moris esset, vt per diem festum præses victum vnum populo dimitteret, quem vellet, & latronem insignem in vinculis habe-

ret, nomine Barrabam, rogauit populum, utrum vellet dimitti, Barrabam, an Iesum? illi à principibus sacerdotum, & Senioribus incitati, dixerunt, Barrabam. Tum ille, Quid faciam de Iesu? dixerunt. Crucifigatur. Tum Pilatus: Nullum crimen inuenio in eo. Responderunt. Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium DEI se fecit. Quærente autem Pilato dimittere Iesum, clamauere Iudæi, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim, qui regem se facit, contradicit Cæsari, Videns autem Pilatus se nihil proficere, sedens pro tribunali, lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum à sanguine huius, vos videbitis. respondit autem vnuerfus populus: Sanguis eius super nos, & super filios. Tunc Pilatus volens populo satisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum, ut crucifigetur. Tunc milites susceperunt Iesum, & eduxerunt eum portantein sibi crucem in Caluarie locum, & hora sexta crucifixerunt. Ex his apparet, cum dictum est, conuocatum esse summo mane Concilium, atque eos duxisse Christum in concilium suum, conuocatum esse in Gazit, atque eò è domo pontificis adductum esse Christum, ibique morti obnoxium esse, sancitum, inde à populo mortis genus esse indictum, eaq; Pilati

lati præsidis sententia comprobata.

Tertium inde huius Concilij iudicium, vt ordinem temporum persequamur, memoratur in Actis, vbi de S. Petro, & S. Ioanne agitur cap. iij. & iij. *Petrus & Iohannes cū templum ingredienti, claudum quendam ab utero matris sanassent. & mirante populo multa super ea re verba facerent, supervenere principes sacerdotum, magistratus templi, & Sadducei dolentes, quod populum docerent, & annuntiarent in Iesu resurrectionem mortuorum, & iniectis manibus condiderunt in carcerem. Post die verò congregati sunt Principes eorum, Seniores, & Scriba in Hierusalem, & Annas princeps sacerdotum, & Caifas, & Ioannes, & Alexander, & quotquot erant ex genere sacerdotali, & statuentes eos in medio rogabant, in qua virtute hæc fecissent? & mox: iusserunt autem eos extra Concilium secedere. Hoc enim in loco Caifas erat pontifex, Anna pontificius, sed potestatem pontificis Caifæ generi sui gerebat, Ioannes, & Alexander, vt supra diximus, erant principes sacerdotum.*

Quartum est cap. v. vbi agitur de Apostolis prodigia facientibus: *Exurgens autem pontifex, & omnes Sadducei, qui cum illo erant, repleti sunt zelo, & iniscerunt manus in Apostolos, & posuerunt eos in custodia publica, adue-*

inde pontifex, & qui cum eo erant, conuocauēre Concilium, & omnes seniores (Græcè πῶσαν γερουσίαν) filiorum Iſraël, & miserunt ad carcerem, ut adducerē ur. ut autem neminem in carcere inueniunt audierunt, magistratus templi, & princeps sacerdotum ambigebant de illis, quidnam fieret. Tunc abiit magistratus cum ministris, & adduxit illos sine vi, & cum adduxisset, statuerunt in Concilio. quos monuit pontifex, ne verba facerent in nomine Iesu. Cum autem respondisset Petrus, Deo magis, quàm illis, obedire oportere, surgens quidam in Concilio Pharisæus, nomine Gamaliel, legis doctor, iussit eos paulullū foras secedere. Demum: Et cōuocātes Apostolos cæsis denunciauerunt, ne omninō loquerentur in nomine Iesu, & dimiserunt eos.

Quintum iudicium fuit S. Stephani ca. vj. Tunc submiserunt viros, qui dicerent, se auduisse eum dicentem verba blasphemie in Moysen, & Deum. commouerunt itaq; plebem, & seniores, & scribas, & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in Concilium. & statuerunt falsos testes, qui dicerent: Homo iste non cessat loqui aduersus locum sanctum, & legem. & post multa. Exclamantes voce magna continuerunt aures suas, & impetum fecerunt vnanimiter in eum.

Sextum extitit S. Pauli cap. xxij. Tribunus timuit, postquàm audiuit, Paulum ciuem Rom.

Rom. esse, & vinctum. post die verò scire cupiens diligentius. cur accusaretur à Iudeis, soluit eum, & iussit principes sacerdotum conuenire, & totum Concilium. intendens autem in Concilio Paulus, ait: Viri fratres, ego omni conscientia bona conuersatus sum ante Deum vsque in hodiernum diem. Ananias autem pontifex precepit astantibus, ut os eius percuterent. Tum Paulus dixit ad eum. Percutiet te Deus paries dealbate. & tu sedens iudicas me secundum legem, & contra legem me percuti iubes. Et qui astantabant, dixerunt. Summum sacerdotem DEL maledicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam fratres, quia princeps est sacerdotum. scriptum est enim: Principem populi tui non maledices. Sciens autem Paulus, quia vna pars esset Sadduceorum, & altera Pharisæorum, exclamauit in Concilio. Viri fratres, ego Phariseus sum. filius Pharisei, de spe, & resurrectione mortuorum ego iudicor, & cum hæc dixisset, facta est dissensio inter Pharisæos, & Sadduceos, & soluta est multitudo.

Septimum fuit S. Iacobi minoris, de quo sic Iosephus lib. xx. Ananus pontifex ab Agrippa rege factus audacia præsinit, & ut Sadduceus, acerbus in iudicijs fuit. putans autem se idoneam occasionem nactum, quia Festus procurator vita cessisset, Albinus verò adhuc in itinere esset, conuocat concilium Iudicum, & ad id

adducit Iacobum fratrem Iesu, qui dicebatur
 Christus, & quosdā alios crimine oblato, quōd
 legem violaſſent. Qui verō moribus erant mitio-
 ribus, egre hoc tulerunt, & clam ad regem miſe-
 runt, hortantes, ut Ananum ab eiſmodi incoe-
 pto reuocaret. Quidam verō eorum etiam Al-
 bino obuiam prodierunt, eumq; docuerunt, nō li-
 cere Anano iniuſſu eiſ concilium conuocare.
 Quare Albinus mandauit Anano, ne quid tale
 tentaret, niſi pœnas dare vellet, atq; ei propterea
 pontificatum ademit.

Octauum fuit S. Matthiæ apoſtoli, vt eſt
 in vita eiſ: Cum Matthias inſtantius de Ieſu
 ſermonem faceret, Iudæi zelo replet i duxerunt
 eum vincientes, & nunciauerunt pontifici, &
 ſenioribus: Ieſu diſcipulum, comprehendimus,
 quem ſubuertentē populū in Synagogis depre-
 hendimus, illi adduci iuſſerūt. Abeuntes igitur
 cū miniſtris adduxerūt in Conciliū. Quem mul-
 tis allocutus eſt pontifex, cui reſpondit Matthi-
 as, Chriſti ſeruus ſum. Tunc pontifex obturans
 aures ſuas, & ſtridens dentibus, ait, Blaphē-
 mauit Matthias. Audiat legem. Qui blaphē-
 mauit nomen Domini, morte moriatur, lapi-
 dibus obruet eum, omnis multitudo, atque ita
 damnatum ad locum Lapidationis perduxerunt.

Nonum iudicium eſt apud Iosephum li-
 bro iij, Belli, vbi ſcribitur: Septuaginta ple-
 beiorum

beiorum honestissimos ex praecepto conuocant ad iudicium speciem potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res prodiret Romanis, accusant.

Decimi métio fit anno eo, quo vrbs Hierusalem à Tito euerfa est, apud Iosephum Gorionis. Conuocauit, inquit, iudices populi, & septuaginta Seniores, qui etiam Sanhedrin dicuntur. dixitq; Iehocanam ad omnes sacerdotes, & seniores, & iudices: Nisi iudicaueritis quocumque ad vos adducemus, pro arbitrio nostro omnes morsemini.

Atque hæc quidem de Concilio Hierosolymitano à nobis dicta sint, in quo rei capitalis præcipuè apud Hebræos tractata cognitio est.

De pœnis. CAP. VIII.

HIS expositis, deinceps sequi videtur, ut pœnarum, aut suppliciorum genera demonstremus. Harum verò in lege hæc ferme nomina inueniuntur, restitutio, multa, talio, verberatio, exilium, venditio, mors.

Restitutio, ut Exodi xxij. *Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem, & occiderit, vel venderit quinque boues pro uno boue restituet, & quatuor oues pro una oue.*

Multa, ut ibidem ca. xxj. *Si quis percussit mulierem pregnantem, & abortiuum quidem fecerit*

*fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit damno, quã-
tum maritus mulieris experuerit, & arbori in
discauerint.*

Talio, vt in ijs, quæ ibi subiiciuntur: *Sin
autem mors eius fuerit subsequuta, reddet ani-
mam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro
dente, manum pro manu, pedem pro pede, adu-
sionem pro aduisione, vulnus pro vulnere, liuo-
rem pro liuore.*

De verberatione Deuteron. xxv. *Sin au-
tem qui peccauit, dignum viderint plagis, pro-
sternent. & coram se facient verberari. Pro mē-
sura autem peccati erit & plagarum modus. ita
duntaxat, vt quadragenarium numerum non
excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos abe-
at frater tuus.*

Venditio, vt xxij. *Si fur non habuerit, quod
pro furto reddat, ipse venundabitur.*

Exilium, vt xxj. Exodi: *Quis non est insi-
diatus, sed Deus illum tradidit in manus eius,
constituam sibi locum, in quem effugere debeat.*

Necis autem genera tria in lege nomina-
tim exprimentur, combustio, crucifixio, &
lapidatio, reliqua sub hoc nomine generali
Occiso.

Combustionis mentio fit Leuitici xx.
*Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius,
scelus operatus est. vnius ardebit cum eis, nec per-
manebit tantum nefas in medio vestri.*

Cruci-

Crucifixionis lex traditur à DEO, xxj. Deuteronomij *Quando peccauerit homo. quod morte plectendum est, & ad iudicatus mortis, appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadauer eius in ligno, sed in eadē die sepelietur, quia maledictus à Deo est, qui pendet in ligno, & nequaquam contaminabis terram tuam. quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.* Inde scriptum est Iosue octauo. *Iosue regem. Huius suspendit in patibulo usque ad vespēram, & solis occasum, praecepitq; Iosue, & deposuerunt cadauer eius de cruce. proieceruntq; in ipso introitu ciuitatis.* Græcus autem interpres neque patibulum, neque crucem nominat, sed lignum geminum vocat, quod ex duobus lignis crux constitueretur, & x. *Suspendit Iosue quinque reges super quinque stipites, fueruntq; suspensi usque ad vespēram, cumque occumberet sol, praecepit socijs, ut deponerent eos de patibulis.* Inde secundo Regum xxj. *Gabaonita crucifixerunt filios Saulis permittente Dauide Rege in monte coram Domino, id est, coram Tabernaculo, quod tunc erat in Gabaon. & vij. Esther: En lignum, quod parauerat Mardocheo, stat in domo Aman. habens altitudinis quinquaginta cubitos, cui dixit rex. Appendite eum in eo, suspensus est itaq; Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheo. & primo Esdræ cap. vj. A me posuitur decretum, ut om.*

ut omnis homo, qui hanc mutauerit in sionem,
 tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, &
 configatur in eo. & Actuum v. de Christo:
 Quem vos interemistis suspendentes in ligno, de
 qua cruce dixit Dauid Psalmo xxj. Foderūt
 manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt o-
 mnia ossa mea.

Nullum autem occurrit crucifixionis ex-
 emplum iudicio constitutæ, nisi vnum iudi-
 cio Dei, alterum verò Concilij. De priore
 scriptum est xxv. Numerorum: Iratus Domi-
 nus cōtra eos, qui fornicati erāt cū filiabus Mo-
 ab, ait ad Moysen: Tolle cunctos principes po-
 puli, & suspende eos contra solem in patibulis,
 ut auertatur furor meus ab Israël. De posteri-
 ore quo Christus est condemnatus, agitur
 in Euangelijs. Ntm qui è Concilio erant,
 postquam iudicarunt eum reum esse mor-
 tis, adduxerunt ad Pilatum procuratorem,
 ut morti traderet narrantes, eum se regem
 Iudæorum vocare. Quibus demum Pilatus
 dixit: Quid ergo vultis faciam regi Iudæorum?
 At illi clamauerunt, crucifige eum. Pilatus
 autem volens populo satisfacere, tradidit Iesum
 flagellis caesum, ut crucifigeretur. & titulum cr̄s
 minis inscripserunt. Rex Iudæorum, & cum eo
 crucifigunt duos latrones, vnū à dextris, & ali-
 um à sinistris. Iudæi ergo, quoniam Parasceue
 erat, ut non remanerent in cruce corpora Sab-
 bato,

bato, rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem frugerunt crura, & alterius, qui crucifixus est cum eo, ad Iesum autem cum venissent, ut viderunt eum iam mortuum, non frugerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiit sanguis, & aqua. Credo autem eos crucifigi postulasse non legibus suis, sed Romanis, nam qui perduellionis erat compertus, is in crucem agebatur, vt in libris de Iudicijs Romanorum ostendimus. Christum autem maiestatis reum fecerant, quod se regem Iudæorum assereret, cum solus rex esset Cæsar. Mos etiam fuit, vt crucifixi cognatis ad sepulturam cōcederentur, quod & in Christo seruatum est, & in alijs, vt prodit Philo in Flaccum. *Novi quosdam, inquit, iam crucifixos instante festo Augustorum de cruce depositos, & ad sepulturam ex more cognatis redditos.*

De lapidatione autem hæc inuenimus. Lapidibus præcipuè appetiti sunt, qui in Deum deliquerunt, id est, qui alienos deos coluerunt, qui Deo maledixerunt, qui sababata neglexerunt, & qui adulterium commiserunt. Qui verò eiusmodi rem compertâ habuit, is testimonio reddito primus lapides iecit, populus verò excipiens hominem

nem lapidibus extra urbem est persecutus, donec mortem oppeteret. Sic enim precipitur Leuitici xxiiij. *Educ blasphemum extra castra, & ponant oēs, qui audierunt, manus super caput eius, & lapidet eum vnuerfus populus. Nam qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus obruet omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit. Inde Deuteronomij xiiij. Qui suaserit, ut seruiatur Deis alienis, non parcat ei oculus tuus, & miserearis, & occules eum, sed statim interficies. si primum manus tua super eum, & post te omnis populus mittat manum, lapidibus obrutus necabitur. Item xvij. Vir, aut mulier, qui facient malum in conspectu Domini Dei sui, & transgredientur pactum illius, ut vadant, & seruiant dijs alienis, & adorent eos, & hoc tibi fuerit nunciatum, audierisque inquisueris diligenter, & verum esse reppereris, & abominatio facta est in Israël, educes virum, ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas ciuitatis tuae, & lapidibus obruentur. in ore duorum aut trium testium peribit, qui interficietur. nemo occidatur, vno contra se dicente testimonium, manus testium prima interficiet eum, & manus reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui. & xv. Numerorum: Cum essent filij Israël in solitudine, & in-*

Et inuenissent hominem colligentem ligna in die Sabbati, obtulerunt eum Moysi, & Aaron, & uniuersæ multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent. Dixitq; Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste. obruat eum lapidibus omnis turba extra, cumq; eduxissent eum foras, obruerunt eum lapidibus, & mortuus est. De adulteris verò sic Deuteronomij xxij. Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam alius in ciuitate, & concubuerit cum ea, educes utrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamauit, cum esset in ciuitate. vir, quia humiliauit uxorem proximi sui.

Hæc fermè de lapidatione scripta in lege reperiuntur. Extra legem etiam aliquot exempla eius memoriæ consecrata sunt, vt blasphemix tertio Regum xxj. Viri diabolici dixerunt contra eum testimonium coram multitudine. Benedixit Naboth Deum, & regem. quamobrem eduxerunt eum extra ciuitatem, et lapidibus interfecerunt. Benedixit bono vocabulo, pro maledixit vsurpabant. Item apud Ioannem x. De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia. & vj. Actuum de S. Stephano. Tunc submiserunt viros, qui dicerent, se audiuisset, eum dicentem verba blasphemie in Moysem, & Deum. Commonuerunt itaq; plebem, &

seniores, & scribas, & concurrentes rapuerunt eum, & adduxerunt in Concilium, & statuerunt falsos testes, qui dicerent: Homo iste non cessat loqui verba aduersus locum sanctum, & legem. & post vbi Stephanus verba fecit, subijcitur: Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum fecerunt unanimiter in eum, & eicientes eum extra ciuitatem lapidabant, & testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus: Item de S. Matthia apostolo, qui blasphemasse arguebatur: Cum conduxissent ad locum Lapidationis, testes duo secundum legis mandatum, posuerunt manus suas super eum, ac primi lapides iecerunt. De adultero sic Ioannes viij. Adducunt Scriba & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei. Magister, hac mulier modo deprehensa est in adulterio, in lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? quibus ille dixit: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Ergo, vt dixi, condemnatio ad Concilium, animaduersio ad populū pertinebat.

Reliqua occisionis genera minus celebrata, vt decollatio, de qua S. Matth. xiiij. Et de collauit Herodes rex Ioannem in carcere. nam strangulationis, aut suspendij nulla mentio reperitur, nisi Iudæ proditoris, qui suspen-

dis